

Царево ново одело

Ханс Кристијан Андерсен

Пре много, много година живео је цар који је изнад свега волео нову одећу. Сав свој новац он је трошио на то да се што се лепше обуче. Није бринуо за своје војнике, није марио за позориште, ни за лов, желео је само да пред људима носи стално нова одела. За сваки сат у току дана имао је ново одело. И као што се за владара обично каже да је на већању, тако се о њему говорило:

„Цар је у соби за облачење.“

У великом граду у коме је живео овај цар било је веома весело. Свакога дана долазили је много странаца. Једнога дана дођоше и две варалице које за себе рекоше да су ткачи и да могу изаткати тканину каква се само замислити може. Сем необичних боја и шара ова је тканина имала необичну особину – одело од ње начињено невидљиво је за сваког ко није способан за своју службу или је неопростиво глуп.

„О, то је одиста лепо одело!“, помисли цар, „ако га будем на себи имао, могао бих се уверити који људи у мом царству нису погодни за место које заузимају. А моћи ћу и разликовати паметне од глупих. Та ми се тканина мора одмах изаткати!“

И даде цар тој двојници варалица унапред много новца, с тим да одмах почну с радом.

Варалице одмах поштавише два празна разбоја и почеше тобоже да раде. До касно у ноћ су тако ткали на празним разбојима и све тражили да им доносе најфинију свилу и најчистије злато, и све су то трпали у своју торбу.

„Баш бих желео да видим како напредује посао“, помислио је цар. Али му је било мало нелагодно на помисао да човек глуп или неспособан за своје звање неће моћи да види ту чудесну тканину. Био је уверен да се он за себе нема шта прибојавати, али ипак је одлучио да прво пошаље неког другог да види како ствари стоје. Читав град је већ знао какву ће чудотворну моћ имати та тканина и сви су нестрпљиво очекивали ко ће се од њихових суседа показати као глуп а ко недостојан свог положаја.

„Послаћу ја ткачима свог старог и поштеног министра“, одлучио је цар, „он ће најбоље да извади како иде са ткањем. Он је паметан и нико боље од њега не обавља своје дужности!“

И стари, честити министар уђе у одају где су оне две варалице ткале на празним разбојима.

„Боже драги!“, помисли стари министар и разгорачи очи. „Па ја ништа не видим!“ Али ништа не рече гласно.

Преваранти га замолише да приђе ближе, па га упиташе да ли му се свиђа шара и да ли су лепе боје. Они су показивали на празан разбој, а јадни стари министар, ма колико буљио очи, ништа није могао да види, јер ничега није ни било.

„Господе боже!“, помисли министар. „Да ја нисам глуп? Никада то нисам помислио. Али то нико не сме сазнати! Зар ја нисам дорастао за свој позив? Не, не, не смем им рећи да не видим тканину!“

„Па ви ништа не кажете!“, рече један од ткача.

„О, тканина је савршена, прекрасна! Шаре су изврсне, боје су дивне!“, одговори стари министар гледајући у разбој кроз своје наочаре.

„Да, да, рећи ћу цару да ми се тканина изванредно допада!“

„Веома нам је мило!“, рекоше ткачи у глас и почеше набрајати боје и врсте шара своје тканине.

Стари министар је пажљиво слушао како би то све могао поновити кад се врати у двор. Тако је и учинио. После овога варалице затражише још више новаца, још више свиле и још више злата. Рекли су да им то треба за ткање, а све су трпали у своје џепове. Ништа од свега тога није узето за ткање и они су и даље ткали, на празним разбојима. Мало затим цар посла још једног поштованог службеника да види како иде са ткањем и када ће тканина бити готова. Али и са тим службеником се догодило оно исто што и са министром. Он је гледао и гледао, али није видео ништа друго до празан разбој.

„Зар није дивна тканина?“, упиташе га варалице показујући му и објашњавајући непостојеће шаре.

„Глуп нисам“, помисли човек. „Значи да нисам дорастао за свој високи положај? Види, молим те! Ипак, не могу дозволити да други то примете!“

И човек поче да хвали тканину коју није видео и да уверава ткаче колико му се свиђају њихове прекрасне боје и предивне шаре.

„Да, да, то је заиста прекрасно!“, рекао је цару када се вратио у двор. Читав град је сада причао само о тој прекрасној тканини. Сада је и цар хтео да види ту тканину док је још на разбоју. У пратњи читаве свите, међу којима су била и она два стара службеника који су већ били тамо, цар је дошао оној двојници варалица и затекао их како из све снаге ткају, али ткају без потке и основе.

„Чаробно! Зар не?“, рекоше она два уважена службеника.

„Изволите, ваше величанство, погледајте какве су дивне шаре, какве дивне боје!“ и показаше на празне разбоје, јер су веровали да сви други виде ту тканину.

„Шта је ово?!“ помисли цар. „Ја ништа не видим! Па то је страшно! Та, ваљда нисам глуп? Или не заслужујем да будем цар? Па то би било најстрашније што би ме могло задесити!“

Није хтео да призна да ништа не види, па је тобоже задовољно клатио главом и, гледајући у празан разбој, понављао:

„О, баш је, баш је лепо! Одајем вам највише признање!“

Сви чланови цареве свите гледали су и гледали, али ни они ништа нису видели, но сви су говорили као и цар:

„Да, заиста је, заиста лепо!“

Почеше саветовати цару да се одмах на првој поворци која ће се ускоро одржати појави у одећи од те дивне тканине. Сви су били усхићени, од уста до уста је ишло:

„Дивно! Чудесно! Величанствено!“

Обојицу варалица цар је одликовао орденом витешког крста и доделио им титулу ткачког витеза.

Целу ноћ уочи свечане поворке, преваранти нису спавали него су шили поред пешнаест и више упаљених свећа. Сви су могли да виде како се тобоже журе да заврше цареву одело. Скидали су са разбоја непостојећу тканину, у ваздуху су је, тобоже, секли великим маказама, шили су је иглама без конца и најзад су рекли:

„Ево, одело је готово!“

Цар приђе у пратњи својих најотменијих дворана, а варалице подигосе руке као да нешто држе и рекоше:

„Ево панталона! Ево капут! А ово је плашт! Све је лако као паучина! Човек би могао помислити да на телу нема ништа, али у томе и јесте права вредност овог одела!“

„Јесте!“ Заиста!“ потврдише сви дворани иако ништа нису видели.

„Хоћете ли сада, Ваше Величанство, бити тако љубазни да скинете своје старо одело!“ рекоше варалице. „Ново ћемо вам дати пред великим огледалом!“

Цар скиде са себе стару одећу и варалице почеше да му додају комад по комад нове одеће, а онда га ухватише око струка и почеше да му тобоже скуте намештају. Они тако послују око њега, а цар се пред огледалом само врти и окреће.

„Боже, како је дивно сашивено! Као саливено је!“ дивила се сва царева пратња.
„Каква шара, какве боје! Изврсно одело!“

„Ваше Величанство, напољу већ чекају носачи са балдахином што ће га у поворци носити над вашом главом!“ саопшти командант параде.

„Добро, добро, ја сам спреман!“ одговорио је цар. „Добро ми стоји, зар не?!“

И окрену се пред огледалом као да хоће да још једном пажљиво осмотри своју раскошну појаву. Коморници који су били задужени да му носе скуте подигли су их тобоже са пода и кренули за њим држећи руке у ваздуху и страхујући да се не би приметило да те скуте и не виде. И тако је цар ишао у поворци под дивним балдахином, а сав свет окупљен на улицама и прозорима говорио је:

„Боже, како је дивно то царско ново одело! Како су му дивни скути! Како му све лепо стоји!“

Нико није хтео да призна да ништа не види, јер би тиме признао да је глуп и да није дорастао својој дужности. Ниједно царско одело, до сада, није изазвало такво одушевљење у народу. Али, наједном, неко дете повиче:

„Гледајте, па он је го!“

„Ах, боже мој, тај недужни гласић!“ забрзао је уплашени отац, али већ истог тренутка се у гомили поче ширити шапат:

„Дете каже да је цар го! Цар је го!“

И одмах затим почеше да вичу сви у један глас:

„Цар је го!“

И цару би налагодно, јер се и њему самом чинило да су поданици у праву, али помисли у себи: „Морам издржати у свечаној поворци до краја“

Па се усправи и настави да корача још достојанственије, а за њим и његови коморници чврсто држећи скуте његовог новог одела које није ни постојало.